

La interpretació al Senat espanyol¹

Albert Branchadell

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Filologia Catalana
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
albert.branchadell@uab.cat

Las lenguas cooficiales son una riqueza,
pero en un Parlamento hay que entenderse.

Esperanza Aguirre, presidenta del Senat (1999-2002)
La Vanguardia, 23 d'abril de 2000

L'objectiu d'aquest article és presentar breument l'experiència que suposa la incorporació al Senat espanyol d'un servei d'interpretació, arran de la reforma del reglament de la Cambra aprovada l'any 2005. La part d'aquesta reforma que ens interessa aquí és l'ampliació de la possibilitat d'expressar-se en català/valencià, gallec i basc a *totes* les sessions de la Comissió General de les Comunitats Autònomes, una possibilitat que amb el reglament anterior, de 1994, es limitava a «las intervenciones que tengan lugar en el debate sobre el Estado de las Autonomías» de l'esmentada Comissió. Tot i la previsió que aquest debat sobre l'Estat de les Autonomies fos anual, cal dir que entre 1994 i 2004 només es va fer dues vegades (els anys 1994 i 1997). Abans de passar a descriure l'experiència encetada el 2005 és bo que fem un cop d'ull a com van anar les coses en aquests dos debats.

1. Els precedents de 1994 i 1997

El debat sobre la situació de l'Estat de les Autonomies dels dies 26 i 27 de setembre de 1994 va ser la primera vegada que hi va haver intervencions en llengües oficials espanyoles diferents del castellà a la Comissió General de les Comunitats Autònomes del Senat. El primer a intervenir en català va ser el socialista Joan Reventós, aleshores president de la Comissió, que va citar sengles poemes de Joan Maragall i de Salvador Espriu.

1. Donem les gràcies per les informacions obtingudes a les senyores Isabel del Campo (Senat), Margarida Sanjaume (Parlament de Catalunya) i Joana M. Vives (Parlament de les Illes Balears), així com al senyor Carlos Díaz Abairra (Parlament de Galícia). I molt especialment als senyors Yannick Garcia i Josep Molés i la senyora Núria Vallano (intèrprets del Senat).

El dia 26 de setembre Jordi Pujol, aleshores president de la Generalitat de Catalunya, i Joan Lerma, aleshores president de la Generalitat Valenciana, van fer els seus discursos inicials íntegrament en català/valencià. Gabriel Cañellas, aleshores president del Govern balear, va començar en castellà i va fer la major part del discurs en català. Manuel Fraga, aleshores president de la Xunta de Galícia, va fer tot el seu discurs en gallec i el president del Govern de Navarra, Juan Cruz Alli, va dir dues frases en basc al final d'un discurs en castellà. (El president del Govern basc no va comparèixer.)

Potser perquè era la primera vegada que es podien parlar llengües diferents del castellà en una institució parlamentària espanyola, diferents oradors es van referir explícitament a la qüestió. El primer va ser José Bono, aleshores president de la Junta de Castella-la Manxa, que es va expressar en aquests termes:

Personalmente he de confesarles que antes de acudir a esta sesión me llamaba la atención que, pudiendo entendernos todos los presentes en castellano, tuviéramos que recurrir a los servicios de traducción de la Cámara. Pero después de escuchar a los Presidentes Pujol, Fraga y Lerma hablar en sus lenguas propias, después de escuchar con atención la defensa que el Presidente Pujol ha hecho de la lengua catalana, debo reconocer, aunque no sea usual, que comprendo mejor el problema de Cataluña, el de Valencia, o el de Galicia que, en definitiva, no son cosas distintas que el problema de España.

El dia 27 Pujol i Cañellas van tornar a intervenir en català, però aquesta vegada Lerma va optar pel castellà. Fraga també va optar pel castellà, amb l'excusa que el dia anterior els intèrprets no l'havien seguit prou bé:

Señor Presidente, he leído que los señores intérpretes —a quienes agradezco y felicito por su trabajo— tuvieron dificultades ayer para seguir mi veloz lectura, a pesar de que les había dado el texto en castellano. Como hoy no puedo hacerlo, en uso de nuestro limpio bilingüismo, que practicamos en Galicia, voy a utilizar la lengua no sólo de Cervantes, Quevedo y Lope de Vega, sino también de Boscán, Martín de Riquer, de mi llorado amigo Ignacio Agustí, de Iriarte y Unamuno, o de Valle-Inclán y de Cela.

I aquesta vegada Cruz Alli no va dir res en basc. A les al·lusions de Bono i Fraga al servei d'interpretació hi podem afegir les dels senadors Ramón i Codina, dos dels senadors que van intervenir en català/valencià. Advertit pel president de la conveniència d'acabar la seva intervenció, Ramón va posar l'excusa de l'intèrpret:

Senyor president, estic fent-ho el més ràpid possible, però també pense que està el traductor, i em sap mal ofegar-lo. Si m'ho permet, acabe immediatament.

I Codina va celebrar explícitament l'existència mateixa del servei d'interpretació:

És una evidència que, en aquest mateix moment i al llarg de les intervencions que han fet en els diferents idiomes la majoria dels senadors, llevat d'algunes excepcions, han hagut d'utilitzar la traducció simultània. Això és un símptoma de normalitat.

En el debat dels dies 11, 12 i 13 de març de 1997 els usos lingüístics no van variar substancialment. Pujol va fer el seu discurs inicial en català, Fraga el va fer en gallec i el nou president del Govern balear, Jaume Matas, va xerrar en «mallorquí» després d'introduir el seu discurs en castellà. Un cop més, el president del Govern basc no hi va anar, però el president del Govern de Navarra, que ara era Miguel Sanz, va dir un paràgraf en basc. L'única diferència és que el nou president de la Generalitat valenciana, Eduardo Zaplana, va fer la seva intervenció meitat en valencià meitat en castellà. En les intervencions següents les coses també van ser semblants: Pujol i Matas van mantenir el català, Fraga i Zaplana es van passar al castellà i Sanz no va dir res més en basc. Tot i parlar en català, Matas va fer un paràgraf final en castellà que no devia agradar gaire als intèrprets: «Quiero decir algo en castellano para que se entienda mejor». Entre els senadors, podem dir que els catalans i valencians van fer servir el català/valencià i els gallecs, el gallec. Pel que fa al basc, el va utilitzar una senadora del Grup Mixt pertanyent a Eusko Alkartasuna però no dos senadors del Grup Parlamentari Popular elegits per Àlaba i per Navarra respectivament.

Cal dir que el Senat com a institució no es va ocupar de procurar serveis d'interpretació per a aquests dos debats, sinó que va demanar la col·laboració dels parlaments o dels governs autonòmics. Així, cada comunitat autònoma va enviar un o dos intèrprets per al seu president respectiu i, si era el cas, per als senadors del seu territori. Això vol dir que en aquests debats hi va haver intèrprets catalans, valencians, balears, gallecs, bascos i navarresos. Segons les nostres informacions, tots els intèrprets ocupaven la mateixa cabina, habilitada dins del mateix Saló de Plens del Senat. Com a fet anecdòtic cal assenyalar que l'any 1994 la intèrpret de les Illes Balears va suplir la intèrpret de Catalunya en moments puntuals del debat. Fora d'aquest cas, cada intèrpret traduïa només les intervencions dels representants de la seva comunitat autònoma. Pel que fa a la transcripció de les intervencions en llengües diferents del castellà, no hem pogut establir exactament com es va gestionar l'any 1994: una versió diu que la va fer el Senat i després la va fer revisar als intèrprets; l'altra diu que la van fer els mateixos intèrprets als parlaments autonòmics. En el cas de 1997 les fonts consultades coincideixen a dir que el Senat va encarregar la transcripció a «serveis externs», però no és clar si després la va fer revisar als intèrprets.

2. El reglament de 2005

Com dèiem al començament, la nova reforma reglamentària del Senat, en vigor des de l'1 de setembre de 2005, possibilita l'ús de les llengües «cooficials» en totes les sessions de la Comissió General de Comunitats Autònomes, «por ser el órgano que mejor interpreta el carácter autonómico de la Institución, al poder intervenir en ella los representantes de los Consejos de Gobierno de las Comunidades y Ciudades Autónomas», segons la proposta original presentada pels grups parlamentaris Popular, Socialista, Coalició Canària, Entesa Catalana de Progrés i Mixt. Una proposta alternativa més ambiciosa presentada pels grups parlamentaris de CiU i Senadors Nacionalistes Bascos reconeixia el dret genèric dels senadors a uti-

litzar les llengües oficials diferents del castellà en totes les institucions de la Cambra. Descartada aquesta proposa alternativa, la proposta original va ser aprovada per unanimitat pel Ple del Senat el dia 29 de juny de 2005. Pel que fa a la qüestió que ens interessa, el text aprovat diu literalment així:

Las intervenciones que se produzcan en las sesiones de la Comisión General de las Comunidades Autónomas podrán realizarse en cualquiera de las lenguas que, con el castellano, tengan el carácter de oficiales en alguna Comunidad Autónoma, de acuerdo con la Constitución y el correspondiente Estatuto de Autonomía. En el Diario de Sesiones se reproducirán íntegramente en la lengua en que se hayan realizado y en castellano.

Un cop aprovada la reforma del reglament, es va posar en marxa el procediment per a permetre la seva aplicació. El 12 de juliol la Mesa del Senat va acordar la convocatòria «para la selección de intérpretes-traductores de lenguas que, con el castellano, tengan el carácter de oficial en alguna Comunidad Autónoma» (BOCG Senado, VIII Legislatura, Serie I, 15 de julio de 2005, número 278). L'objectiu era tenir una llista d'un màxim de deu persones per llengua els serveis de les quals podrien ser sol·licitats per la Cambra.

2.1. La selecció

Amb aquest efecte es va designar una Comissió de Selecció amb dos experts per a cadascuna de les llengües objecte de la convocatòria, proposats pels parlaments de les comunitats autònomes respectives. Entre l'1 i el 16 de setembre els interessats van poden presentar les seves sol·licituds. Si descomptem les sol·licituds no admeses, n'hi van arribar 250, repartides de la manera següent:

Català	110
Gallec	76
Català i valencià	31
Valencià	18
Basc	13
Català i gallec	2

El Senat va fer una selecció prèvia de 18 persones per a totes les llengües, sobre la qual havia de treballar la Comissió de Selecció. A petició dels experts dels parlaments autònoms, es va fer una nova selecció més àmplia. A continuació els aspirants seleccionats van haver de fer una prova pràctica. Les expertes de Catalunya, la de les Illes i els del País Valencià van fer una valoració conjunta dels aspirants, amb la particularitat que els que havien optat per «valencià» només sentien un fragment del president de les Corts Valencianes i els que havien optat per «català» sentien dos fragments, un del president Parlament de les Illes Balears i l'altre del president del Parlament de Catalunya.

En un altre acord de la Mesa del Senat, del 2 de novembre, es van determinar les 25 persones que integrarien la llista d'intèrprets-traductors al servei del Senat (BOCG Senado, VIII Legislatura, Serie I, 5 de noviembre de 2005, número 342). Cal dir que els 25 noms apareixen publicats per ordre alfabètic, sense cap puntuació o valoració addicional al fet mateix d'haver estat seleccionats. La previsió inicial era que hi hagués una rotació en la contractació de serveis dels intèrprets de cada llengua —una previsió que després no es va complir, atès el desequilibri existent entre les jornades facturades pels diferents intèrprets. D'altra banda, encara que no s'hagi publicat al BOCG, podem dir que els intèrprets del Senat cobren 470 € per jornada, més 180 € diaris en concepte de dietes, més 0,19 €/km pels desplaçaments.

2.2. *El funcionament*

A diferència dels debats de 1994 i 1997, ara els intèrprets ocupen cabines diferents i no són a la sala on es reuneix la Comissió —l'antic Saló de Sessions— sinó a l'anomenada «Sala Internacional». La selecció es va fer per a *quatre* llengües, però en realitat només hi ha *tres* cabines, atès que els intèrprets de «valencià» i de «català» ocupen la mateixa cabina, amb el benentès que els intèrprets de «valencià» interpreten els representants de la Comunitat Valenciana i els de «català» interpreten els representants de Catalunya i de les Illes Balears, tot i que s'ha donat el cas que en alguna sessió especialment llarga els intèrprets de «valencià» han interpretat també oradors catalans i balears —una pràctica que no ha estat explícitament prohibida per ningú. Fora d'aquests casos puntuals, en aquesta qüestió el fet determinant no és la varietat que hom parla, sinó la comunitat autònoma que hom representa. Per exemple, hi ha un senador valencià que és originari de Rossell, un poble de la província de Castelló que és a molt pocs quilòmetres al sud de la Sénia, a la província de Tarragona. Si hi hagués un senador català originari de la Sénia parlaria més o menys *igual* que el seu col·lega de Rossell, però tots dos serien interpretats per intèrprets diferents. Una qüestió que no s'ha plantejat encara és qui hauria d'interpretar un president autonòmic o un senador que sense ser ni català o balear ni valencià optés per expressar-se en català, una possibilitat que el reglament permetria perfectament. Per exemple, qui hauria d'interpretar el president d'Aragó, Marcelino Iglesias, si un dia decidís intervenir al Senat en la seva llengua materna? En aquest sentit, tot el que tenim és un «ten [per «té»] la paraula», el dia 6 d'abril de 2006, o un «moltes gràcies», el dia 24, pronunciats pel president de la Comissió, el senador per Burgos Juan José Laborda, que segurament van passar sense interpretació.

En tot cas, s'entén que estem parlant d'un règim en què no hi ha interpretació des de totes les llengües oficials (no hi ha interpretació *del castellà*) i no hi ha interpretació cap a totes les llengües oficials (només hi ha interpretació *al castellà*). En altres paraules, es tracta d'un règim de 4 llengües passives (o 5, si distingim «català» i «valencià») i una sola llengua activa. Això vol dir que els representants poden intervenir en 4 (o 5) llengües, però només hi ha interpretació de les 3 (o 4) d'aquestes llengües diferents del castellà al castellà. En termes de combinacions, només en tenim 3 (o 4) de les 12 (o 20) possibles.

La idea original era que els intèrprets s'encarreguessin de «la supervisión y corrección de las transcripciones de las intervenciones efectuadas en las respectivas lenguas para su publicación en el Diario de Sesiones de la Cámara». A l'hora de la veritat, els intèrprets es dediquen a transcriure ells mateixos les intervencions en llengües diferents del castellà, una feina que facturen a part. Aquestes transcripcions no són objecte de cap revisió posterior. Es dona la circumstància que els intèrprets de «valencià» solen ajudar a transcriure les intervencions en «català», certament més nombroses.

2.3. Usos lingüístics de les sessions

Entre els mesos de novembre de 2005 i maig de 2006 la Comissió General de les Comunitats Autònomes va celebrar un total de 13 sessions, un nombre relativament elevat que es deu a la celebració del debat sobre l'Estat de les Autonomies (3 sessions) i a les llargues discussions sobre el nou Estatut d'autonomia de Catalunya (3 sessions més).

El Senat va estrenar el nou servei d'interpretació el dia 7 de novembre de 2005, amb motiu del debat sobre la situació de l'Estat de les Autonomies. El primer a intervenir en una llengua diferent del castellà va ser l'aleshores president de la Generalitat de Catalunya, Pasqual Maragall, que també va fer una part del seu discurs en castellà. (El president del Govern basc, seguint la tradició, no va assistir al debat.) El van seguir el president de la Xunta de Galícia, Emilio Pérez Touriño, que va parlar íntegrament en gallec; el president de la Generalitat Valenciana, Francisco Camps, que va fer un paràgraf en valencià i va continuar en castellà, i finalment el president del Govern de Navarra, Miguel Sanz, que va limitar el seu ús del basc a l'expressió «eskerrik asko». L'endemà (8 de novembre) el president del Govern balear, Jaume Matas, va fer el seu discurs majoritàriament en català. En les intervencions següents, cap president va mantenir íntegrament la llengua diferent del castellà. Matas va replicar en castellà, Maragall va alternar català i castellà, Pérez Touriño va fer el mateix amb el gallec i Camps es va limitar a posar un paràgraf en valencià al final del seu discurs. Un cop més, Sanz va limitar el seu ús del basc a l'expressió «eskerrik asko».

El tercer dia del debat (9 de novembre de 2005) van intervenir els portaveus dels grups parlamentaris. El senador Bonet, de l'Entesa Catalana de Progrés, va intervenir en català; el senador Macias, del Grup Parlamentari de CiU, també; i el senador del BNG Jorquera, del Grup Mixt, ho va fer en gallec. La senadora Loroño, del Grup Parlamentari de Senadors Nacionalistes Bascos, va fer la seva primera intervenció en basc i la segona en castellà. En aquesta sessió no va parlar ningú en valencià, tot i que el socialista Lerma ho hauria pogut fer, si hagués anteposat la seva condició de senador valencià a la de portaveu del Grup Parlamentari Socialista. Com en el primer debat de 1994, també en aquest hi va haver alguna referència al servei d'interpretació des de la tribuna d'oradors. Són paraules del senador Macias:

Voldria també agrair a tots els senadors i senadores que comprenguin i que estiguin tan atents havent de fer ús de la traducció. Parlar en català és per a mi un dret constitucional i poder-ne fer ús aquí i sentir l'atenció amb què tots vostès accepten aquesta traducció és un veritable goig que els agraeixo.

Cal dir que els senadors en realitat potser no van fer tant ús de la traducció com suggereix aquesta intervenció del senador Macias. Hi ha senadors que opten per no posar-se els auriculars quan hi ha intervencions en català/valencià i, sobretot, en gallec.

La següent sessió de la Comissió (24 de novembre de 2005) va ser una compareixença de la ministra de Medi Ambient. Els portaveus parlamentaris van mantenir els seus criteris lingüístics: Jorquera va intervenir en gallec, Macias i Bonet en català, i Loroño en basc. Com a dada curiosa, cal consignar que en aquesta sessió el conseller de Justícia, Seguretat Pública i Relacions Exteriors d'Astúries va pronunciar unes paraules en asturià.

Després d'una sessió (13 de febrer de 2006) dedicada a afers de tràmit, sense gaire interès lingüístic, la següent sessió (6 de març de 2006), dedicada a la reforma de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, conté un incident remarcable. El conseller de Relacions Institucionals i Comunicació de la Comunitat Valenciana, Esteban González Pons, es va expressar íntegrament en castellà, cosa que el senador Macias, del Grup Parlamentari de CiU, li va retreure en aquests termes:

Voldria també a títol personal però en nom de Convergència i Unió, expressar la meva sorpresa perquè un dels drets que tenim tots els membres d'aquesta Comissió de les Comunitats Autònomes de poder utilitzar qualsevol de les llengües de l'Estat, en aquest cas el valencià, no hagi estat utilitzat. Evidentment és un dret, i l'exercici dels drets és optatiu, és discrecional, però en un moment de la solemnitat d'aquest —entenc, per a vostès, per als valencians— en un moment en el qual vostès presenten a l'aprovació del Senat un text que diu voler defensar el valencià —cosa que nosaltres compartim i celebrem— que ni tan sols una sola paraula en valencià hagi estat pronunciada per qui té la responsabilitat estatutària, ja ara, i jo crec que també constitucional de defensar l'idioma valencià, no deixa de causar-nos una gran sorpresa.

I en la mateixa línia es va manifestar el senador Bonet, de l'Entesa Catalana de Progrés. En tot cas, els que sí que es van expressar en valencià van ser el senador per Castelló Cardona, del Grup Parlamentari Socialista, i, només en una rèplica, el també senador per Castelló Ortiz, del Grup Parlamentari Popular. El seu company de files, el senador per València Agramunt, en canvi, va fer les seves dues intervencions íntegrament en castellà.

Les següents sessions (3, 5 i 6 d'abril de 2006) van ser dedicades, respectivament, a una compareixença del ministre d'Economia i Hisenda, a la dissolució de l'Ajuntament de Marbella i a una nova compareixença de la ministra de Medi Ambient. De la primera d'aquestes tres sessions, potser cal destacar l'ús residual del basc (les expressions «Arratsalde on danori [«Bona tarda a tothom»] i «Eskerrik

asko» al començament i al final de la intervenció del senador Maqueda), que contrasta amb l'ús continuat del gallec per part del senador Jorquera i del català per part dels senadors catalans. Encara sobre el basc, a la tercera d'aquestes sessions trobem una curiosa referència a la feina dels intèrprets. Segons la senadora Loroño, del Grup Parlamentari de Senadors Nacionalistes Bascos,

Urak duen garantiza nabaria da, eta gainera, orain denbora gutxi izan dugun lehortea kontuan harturik, esan behar da arduratu egin behar dugula haren iraunkortasunaz, bai eta ura berrizatzeko behar diren baldintzetaz ere. Ura berrizatzzen ez bada, agortu egiten da.

He querido empezar mi intervención en mi lengua materna, pero voy a continuar mi intervención en castellano para que sus señorías no tengan que hacer uso de los auriculares y para facilitar la labor de los traductores de la Cámara.

El nou Estatut d'autonomia de Catalunya va ser el tema de les quatre sessions restants del període que hem examinat aquí. El dia 24 d'abril de 2006 es tractava de designar la ponència conjunta que havia d'informar sobre la proposta de reforma de l'Estatut. Hi trobem una nova referència de la senadora Loroño al servei d'interpretació:

Eskerrik asko, eta barkatu astiro-astiro hitz egitea euskaraz, azken batean, itzultzaileek ere denbora eduki dezaten itzulpena egiteko eta itzulpen sendo bat egiteko. Besterik ez, eta eskerrik asko denoi.

Os ruego que me disculpéis, pues he hablado en euskera muy despacio porque quiero que los intérpretes tengan tiempo para hacer una buena interpretación.

I també una brometa al respecte del senador per la Rioja Pérez Sáenz, del Grup Parlamentari Socialista:

Señor presidente, señorías, hace años me definieron como un riojano con acento catalán. Para evitar problemas con los traductores, voy a dar las palabras de bienvenida solamente con el acento catalán.

Pel que fa als representants catalans, ja s'albira el repartiment de les llengües que havia de presidir el debat pròpiament dit sobre l'Estatut dels dies 3, 4 i 5 de maig de 2006: els representants de CiU i ERC s'expressen íntegrament en català; els del PSC alternen totes dues llengües, tot afavorint l'ús del català, i els del PP tendeixen a expressar-se íntegrament en castellà. Sobre aquesta darrera qüestió, és remarcable el retret adreçat pel senador Macias, del Grup Parlamentari de CiU, al senador Piqué, del Grup Parlamentari Popular, el dia 3 de maig. El senador Piqué havia dit:

Respecto a la lengua, seguramente la casi totalidad de sus señorías de un lado y del otro de la bancada saben que mi lengua materna es el catalán y la que utilizo siem-

pre que puedo, como es natural, es la que utilizo para hablar con mis padres y con mis hijos, pero también les digo que no digan más, porque no es verdad, que lo que hace el Estatuto es establecer por primera vez la paridad entre las dos lenguas.

I el senador Macias va replicar:

Senyor Piqué avui, jo crec que el senyor Piqué del qual tots admirem la seva preclara intel·ligència i el Diari de Sessions ens ho aclarirà però n'ha dit una d'aquelles que fa patir una mica. Ho ha dit amb un perfecte espanyol, com és el seu espanyol, diu «Hablo catalán siempre que puedo». Home, aquí podem parlar català, no? Sí o no? Sí. Per tant, si sempre que podem parlar català, el parla. Jo puc parlar català, el parlo, vostè pot parlar català, no el parla, té els seus motius, l'hi respecto absolutament, perquè aquí no estem obligats a parlar català, podem, però no digui això.

L'actitud del senador Piqué és representativa de la dels membres del seu partit, que tot i haver donat suport a la reforma del reglament de 2005 és com si hagués difós la consigna de no fer ús de la possibilitat d'utilitzar les llengües oficials diferents del castellà. El dia 3 van intervenir en castellà no solament els catalans Piqué, Sirera i Vendrell, sinó també el valencià González Pons i el balear Fiol. La diputada del Parlament de Catalunya Belén Pajares va ser l'única representant del Partit Popular que es va expressar en una llengua diferent del castellà. Fora d'això, l'altra circumstància lingüísticament remarcable del debat sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya és que el dia 5 de maig de 2006 el diputat del Parlament de Catalunya Francesc Xavier Boya va pronunciar unes paraules en occità, que a petició seva no van ser traduïdes simultàniament pels intèrprets sinó consecutivament per ell mateix.

3. Consideracions finals

Entre els intèrprets del Senat hi ha la sensació que el servei s'ha organitzat amb un cert grau d'improvisació, però en general se senten ben tractats per la institució i troben que l'experiència es pot considerar consolidada. En l'ambient, diuen, hi ha la sensació que la feina del servei d'interpretació anirà eixamplant-se, potser no en el sentit que s'introdueixi la interpretació del castellà a les altres llengües oficials espanyoles però sí en la mesura que la possibilitat d'utilitzar aquestes altres llengües s'amplii a altres òrgans del Senat. No podem oblidar que la Comissió General de les Autonomies és només *una* de les 18 comissions permanents legislatives del Senat, a les quals cal afegir-ne 8 de permanents no legislatives i un nombre variable de comissions mixtes, d'investigació, especials i conjuntes. Si aquesta ampliació del servei s'acompleix o no és una cosa que el temps dirà. I, en tot cas, quan arribi el moment ja en parlarem.